

สังคมศึกษา

อ. สุทัศน์ ภูมิรัตนจรินทร์
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

มนุษย์ สังคม วัฒนธรรม

ประเภทของสัตว์ มี 2 ประเภท

1. สัตว์โลก คือ สัตว์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง เช่น งู จิ้งจก ตู๊กแก แมงมุม ฯลฯ
2. สัตว์สังคม คือ สัตว์ที่ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือ แบ่งหน้าที่กันทำงาน เช่น ผึ้ง มด กวาง ช้าง ฯลฯ

สิ่งที่มนุษย์เหมือนกับสัตว์อื่น

1. ความต้องการทางกายภาพ – ชีวภาพ
2. การสร้างสมาชิกใหม่
3. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม
4. ความต้องการอำนาจ

สิ่งที่มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น

1. มีร่างกายตั้งฉากกับพื้นผิวโลก
2. มีขนาดน้ำหนักของสมองเมื่อเปรียบเทียบกับน้ำหนักตัวสูงมาก
3. มีดวงตาอยู่ด้านหน้าและตำแหน่งที่เหมาะสม
4. มีนิ้วมือนิ้วเท้าแยกออกจากกัน
5. มีการสร้างสัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย
6. มีวัฒนธรรม

ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์

1. ความต้องการทางกายภาพ คือ วัตถุสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ต่างๆ
2. ความต้องการทางด้านชีวภาพ คือ อาหาร ยา รักษาโรค
3. ความต้องการทางด้านสังคม คือ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม
4. ความต้องการทางด้านจิตวิทยา คือ ทางด้านจิตใจ เช่น ต้องการความรัก ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ กำลังใจ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social animal) หมายถึง มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีการอยู่รวมกันเป็นพวกเป็นหมู่ มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นสังคม เพราะต้องพึ่งกันและกัน ดังนี้

- มีการแต่งงานกัน ทำตามความสามารถและความถนัด
- มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตกัน
- ต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะเพื่อความสุขาทางใจ

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกัน โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ประกอบด้วยกลุ่มคน
- มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม
- มีอาณาเขตที่แน่นอน
- มีระเบียบกฎเกณฑ์ และลักษณะการดำเนินชีวิตในแบบเดียวกัน
- มีจุดมุ่งหมายไปในแนวทางเดียวกัน

ฝูงชน (Crowd) หมายถึง กลุ่มคนที่มารวมตัวกันเพื่อจุดประสงค์ใด จุดประสงค์หนึ่ง เมื่อเสร็จสิ้นจุดประสงค์แล้วก็แยกย้ายจากกันไป โดยขาดความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง

วัฒนธรรม คือ วิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม ซึ่งเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยึดถือปฏิบัติรวมกัน วัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จะอยู่โดยปราศจากวัฒนธรรมไม่ได้

ลักษณะของวัฒนธรรม

1. เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพื่อช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
2. เป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้
3. เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต
4. เป็นมรดกทางสังคม
5. เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้

ประเภทของวัฒนธรรม

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ
2. วัฒนธรรมทางจิตใจ

ปัจจัยหรืออิทธิพลที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรม

1. สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์
2. ลัทธิ ศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี
3. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เทคโนโลยี

เนื้อหาของวัฒนธรรม

1. คติธรรม คือ ความเชื่อ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต
2. เนติธรรม คือ กฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ
3. วัตถุธรรม คือ สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ
4. สหธรรม คือ มารยาทที่ควรปฏิบัติต่อกันในสังคม

แบบทดสอบ

จงเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดที่แสดงลักษณะความแตกต่างระหว่างสัตว์โลกกับสัตว์สังคม
  1. ความฉลาดของสัตว์สังคม
  2. สัตว์สังคมปรับตัวได้ดีกว่าสัตว์โลก
  3. สัตว์สังคมมีวัฒนธรรมสูงกว่าสัตว์โลก
  4. สัตว์สังคมอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่สัตว์โลกชอบอยู่ลำพัง
2. ลักษณะสำคัญของการอยู่ร่วมกันของสัตว์สังคม คือข้อใด
  1. การต่อสู้แข่งขันกัน
  2. การกระทำระหว่างกัน
  3. การถ่ายทอดประสบการณ์
  4. การสร้างกฎระเบียบ
3. สัตว์โลกและสัตว์สังคม มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเนื่องจากสาเหตุใด
  1. ความต้องการทางกายภาพและชีวภาพ
  2. สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
  3. ต้องการมีชีวิตอยู่รอด และดำรงเผ่าพันธุ์ไว้ได้
  4. เพื่อความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต
4. ข้อใดที่แสดงว่าเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมมนุษย์ที่แตกต่างจากสังคมสัตว์
  1. ความต้องการเป็นอิสระเสรี
  2. การมีการกระทำระหว่างกัน
  3. ความมีระเบียบแบบแผน
  4. การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน
5. ข้อใดถูกต้อง
  1. สัตว์โลกและสัตว์สังคมมีความต้องการทางกายภาพแตกต่างกัน
  2. สัตว์สังคมมีวัฒนธรรมเช่นเดียวกับมนุษย์
  3. สังคมและวัฒนธรรมเกิดจากมนุษย์และไม่แตกต่างกัน
  4. ความสามารถของมนุษย์ที่เหนือสัตว์อื่นคือการสร้างสัญลักษณ์

6. เมื่อเดือนเมษายน 2546 อุณหภูมิในประเทศอินเดียสูงถึง 45 องศาเซลเซียส มีประชาชนในรัฐ
อุตสาหกรรมการเกษตรตายไปถึง 58 คน เหตุการณ์ดังกล่าวนี้แสดงว่ามนุษย์เกิดปัญหาเกี่ยวกับความต้องการ
ด้านใด
1. ความต้องการทางร่างกาย
  2. ความต้องการทางจิตใจ
  3. ความต้องการทางสังคม
  4. ความต้องการทางวัฒนธรรม
7. สังคมตอบสนองความต้องการทางจิตใจของมนุษย์ในเรื่องใดที่เป็นความปรารถนาของมนุษย์มากที่สุด
1. ความสะดวกสบาย
  2. ปัจจัย 4
  3. ความรัก
  4. การศึกษา
8. ข้อใดเป็นลักษณะสังคม
1. การประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
  2. ผู้นำเอก 21 เขตเศรษฐกิจเข้าชมขบวนเรือพยุหยาตราที่รัฐบาลจัดให้ชม
  3. นักกีฬากว่า 5,000 คน ลงแข่งขันกีฬาซีเกมส์ที่เวียดนามในปี
  4. แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ เข้าชมคอนเสิร์ตของเบิร์ด ชงไชยต่อเนื่องมาเป็นเวลา 5 ปี
9. การรวมกลุ่มในลักษณะใดต่อไปนี้จัดเป็นสังคมได้
1. มีประชากรจำนวนหนึ่งทั้งหญิงและชาย
  2. มีคนส่วนใหญ่พูดภาษาเดียวกัน
  3. มีการปกครองเป็นของตนเอง
  4. มีการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง
10. หากสังคมของมนุษย์หน่วยแรก คือครอบครัว ข้อใดมีหน้าที่ที่แสดงออกว่าครอบครัวคือสังคม
1. มีญาติพี่น้องพ่อแม่ลูกอยู่ครบถ้วน
  2. ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน
  3. มีภาษาพูดอย่างเดียวกัน
  4. มีสถานที่อยู่เป็นหลักแหล่งเดียวกัน
11. หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของสังคม ซึ่งจะต้องกระทำให้แก่สมาชิกคือข้อใด
1. ผลิตสมาชิกใหม่เพื่อทดแทนสมาชิกเก่า
  2. ให้สมาชิกรู้จักปรับตัวกับสภาพแวดล้อม
  3. อบรมสมาชิกให้รู้จักสิทธิหน้าที่ของคนต่อสังคม
  4. ให้สมาชิกรู้จักมีการผลิตและบริการ
12. ข้อใดไม่เข้าข่ายกลุ่มสังคม
1. สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  2. ชมรมสนับสนุนสินค้าไทย
  3. กลุ่มแม่บ้านทหารบก
  4. กลุ่มคนในโรงพยาบาลนคร

13. ข้อใด คือลักษณะการรวมกลุ่มแบบปฐมภูมิ

1. การแสดงคอนเสิร์ต “ธงไชย” มีผู้คนทุกเพศทุกวัยเข้าชมมาก และมีความสุขสนุกสนานประทับใจ
2. นายกรัฐมนตรีใส่บาตรในวันขึ้นปีใหม่กับครอบครัว และฉลองปีใหม่กับเครือญาติที่บ้านพักจังหวัดตรัง
3. การไปตรวจราชการที่จังหวัดกาญจนบุรีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พร้อมผู้ติดตามจำนวนมาก
4. การสมัครสอบเอ็นทรานซ์ เดือนมีนาคม 2542 ให้นักเรียนสมัครสอบได้ที่โรงเรียนของตนเอง

14. ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบทุติยภูมิจะเป็นไปตามข้อใด

1. เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลายาวนาน
2. เป็นความสัมพันธ์เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน
3. เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการที่มีสมาชิกอยู่เป็นจำนวนมาก
4. เป็นความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่มีฐานะ หน้าที่ การงานแตกต่างกัน

15. ในด้านสังคมวิทยาแล้ว ข้อใดต่อไปนี้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรม

1. วัฒนธรรมคือรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ดีงาม
2. วัฒนธรรมทำให้สังคมมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง
3. วัฒนธรรมเป็นระบบสัญลักษณ์ที่เกิดจากการเรียน
4. วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตที่สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

16. “เสียทองเท่าหัว ไม่ยอมเสียหัวให้ใคร” เป็นคำกล่าวที่แสดงลักษณะใดของวัฒนธรรม

1. มรดกทางสังคม
2. สิ่งที่สังคมต้องเรียนรู้
3. แบบแผนการดำเนินชีวิต
4. เป็นการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

17. การดำเนินชีวิตของคนยุโรปและอเมริกาที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าคนเอเชียและแอฟริกันนั้น แสดงถึงลักษณะใดของวัฒนธรรม

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ
2. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม
3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้
4. วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

18. ข้อความใดสะท้อนพฤติกรรมที่ไม่ใช่วัฒนธรรมทางวัตถุ
1. การบริจาคเงินรางวัลให้แก่สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า
  2. การส่งกระถางดอกไม้สดเข้าประกวดในงานแสดงภูมิปัญญาไทย
  3. การมอบเครื่องหมายประกันคุณภาพแก่สินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์
  4. การส่งออกผลไม้ไทยได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มประเทศอาเซียน
19. คำกล่าวที่ว่า “วัฒนธรรมไทยเป็นมรดกทางสังคมไทย” หมายถึงข้อใดมากที่สุด
1. วัฒนธรรมไทยเป็นมรดกทางวัตถุที่จับต้องได้
  2. วัฒนธรรมไทยมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน
  3. วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่มีความค่าควรรักษาไว้
  4. วัฒนธรรมไทยมีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน
20. ข้อใดเป็นวัฒนธรรมประเภท “สหธรรม”
1. หลักในการดำเนินชีวิตที่ส่วนใหญ่ได้มาจากศาสนา
  2. ขนบธรรมเนียมประเพณี และมารยาททางสังคม
  3. ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมและกฎหมาย
  4. สิ่งที่สามารถได้คิดประดิษฐ์ ให้เกิดความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต
21. พระภิกษุละออง สุวรรณโณ เสด็จเมถุนกับสีกาน้อย ทำให้ต้องปาราชิกแสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านใด
1. คติธรรม	2. เนติธรรม
3. สหธรรม	4. วัตถุธรรม
22. ปัจจัยข้อใดสำคัญที่สุด ที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมในปัจจุบัน
1. ด้านภูมิศาสตร์	2. ลัทธิ-ศาสนา
3. ขนบประเพณี	4. วิทยาการ-เทคโนโลยี

